

Compliance en 1,5 meter maatschappij (2); paternalisme*

In het nieuws verscheen onlangs het bericht dat een deel van de uitgeschreven corona boetes niet kan worden geïnd. Tevens werd ter illustratie een kort interview afgenomen met personen die beboet zijn (<https://nos.nl/artikel/2333914-fouten-bij-uitschrijven-coronaboetes-deel-kan-niet-geïnd- worden.html>).

Het ging om vier personen in Schiedam die op 1,5 meter afstand van elkaar buiten een gebakje zaten te eten. Voor hen was het blijkbaar onduidelijk waarom ze werden beboet; na een toelichting door de gemeente bleek dat het hier niet een overschrijding van de 1,5 meter regel betrof, maar een overschrijding van het lokale verbod op samenscholing (meer dan 2 personen). Andere gemeenten hebben blijkbaar niet zo'n verbod, zo blijkt uit de video.

Is dit verbod op samenscholing nu geschikt om het beoogde maatschappelijke doel te bereiken (namelijk de preventie van verspreiding van het corona virus en daarmee de bescherming van de volksgezondheid) en dan ook nog naast een tweede regel, namelijk de 1,5 meter regel? Anders geformuleerd: is deze regel effectief? Volgens rechtssociologische beginselen moet de maatschappelijke doelstelling achter een regel duidelijk zijn en ook duidelijk uitgelegd kunnen worden. Dit bevordert de effectiviteit. De personen in kwestie waren in de volle overtuiging dat zij correct handelden, wat blijkbaar niet het geval was.

Hieruit blijkt een negatief effect van meer regels op basis van dezelfde maatschappelijke doelstelling: onduidelijkheid en zelfs een vorm van paternalisme. Paternalisme kan worden omschreven als: *'the interference with a person's liberty of action justified by reasons referring exclusively to the welfare, good, happiness, needs, interests or values of the person being coerced.'* Zoals ik in een eerdere column schreef, moet ervoor gewaakt worden dat dergelijke regels niet richting de *'Compliance trap (valkuil)'* van Parker gaan en het maatschappelijk draagvlak gaat eroderen.

Hier kan een parallel getrokken worden met de financiële sector. In het kader van regulering van financiële markten woedt al jaren een discussie over de autonomie/eigen verantwoordelijkheid van de financiële consument, tegenover overprotectie/paternalisme vanuit de overheid. Bij paternalisme gaat het om bemoeienis met de keuze van een persoon om diens eigen bestwil. Voor zover die bemoeienis plaatsvindt doordat het keuzegedrag leidt tot negatieve gevolgen voor derden, is dus geen sprake van paternalisme.

Een interessante vraag hier is of, in vergelijking hiermee, het noodzakelijk is om meerdere regels uit te vaardigen met blijkbaar hetzelfde maatschappelijke doel als uitgangspunt. Hierbij speelt dan de vraag of overtreding van de betreffende regel

een gevaar kan opleveren voor derden/de samenleving dan wel dat de regel is uitgevaardigd voor het eigen bestwil van de personen voor wie de regel geldt. In het laatste geval zou je namelijk meer van paternalisme kunnen spreken, omdat er meer wordt ingegrepen in de eigen autonomie.

De les hieruit is dat in de dagelijkse praktijk helder en duidelijk moet zijn voor eenieder wat de (maatschappelijke) doelstelling achter de regel is, en dat hier dus over moet worden gecommuniceerd. Dit geldt ook voor compliance professionals die met financiële regelgeving bezig zijn.

Nu maar even afwachten wat de beboete personen in kwestie gaan doen. Ik vrees dat dit voor de rechter zal moeten worden uitgevochten.

Raf Houben

Raf Houben is kerndocent bij de opleiding Compliance & Integriteit Management VU Amsterdam en promoveert op effectiviteit van financiële regelgeving.

Zie: <https://vuweb.vu.nl/nl/onderwijs/executive-education/compliance-integriteit-management>

** Inzichten in deze column zijn ontleend aan:*

- *K.W.H. Broekhuizen, Klantbelang, belangenconflict en zorgplicht , dissertatie (UvA), 2016*
- *G. Dworkin, Paternalism , The Monist, 1972, Volume 56, Issue 1, p.64-84.*
- *J.S Mill, On Liberty , 1859.*
- *C.J.M. Schuyt, Problemen van wetgeving , 1977.*